

Erno Serkosalmi

Ammatillisen perustutkinto-opiskelijan erityinen tuki media-alalla

Näytön arvioinnin mukauttaminen Muotoilijankadun toimipisteessä Stadin ammatti- ja aikuisopistossa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi (AMK)

Elokuvan ja television tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

10.5.2024

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Erno Serkosalmi
Otsikko:	Ammatillisen perustutkinto-opiskelijan erityinen tuki media-alalla – Näytön arvioinnin mukauttaminen Muotoilijankadun toimipisteessä Stadin ammatti- ja aikuisopistossa
Sivumäärä:	30 sivua + 4 liitettä
Aika:	10.5.2024
Tutkinto:	Medianomi
Tutkinto-ohjelma:	Elokuvan ja television tutkinto-ohjelma
Pääaine:	Tuotanto
Ohjaaja(t):	Lehtori Kai Ansio

Opinnäytetyö käsittelee ammatillisen toisen asteen näytön arvioinnin mukautusta. Tavoitteena oli tuoda esille media-alan ja kuvallisen ilmaisun opiskelijan erityinen tuki ja selvittää näytön arvioinnin mukautus lukuvuonna 2023–2024. Lisäksi tavoitteena oli tuoda esille Stadin ammatti- ja aikuisopiston ja Muotoilijankadun toimipaikan erityisen tuen määrät ja muodot oppilaitoksessa, sekä niiden muutos viime vuosilta.

Opinnäytetyö sisältää empiirisen haastattelututkimuksen. Lisäksi tekijä on havainnoinut tutkimuskohdetta työskennellessään ammatillisena opettajana.

Tilastoista selvisi, että ammatillisella toisella asteella erityistä tukea tarvitsevien määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Tähän vaikuttaa mm. koronaviruspandemia ja oppivelvollisuuden laajentuminen. Tilastoista ilmenee myös, että opiskelijoiden neuropsykiatriset haasteet ovat lisääntyneet.

Selvisi että näytön arvioinnin mukauttaminen on harvinainen tukimuoto Muotoilijankadun toimipisteellä. Mukauttaminen on kuitenkin yksi tukimuoto ja hyvä keino saada opiskelijan opintoja edistymään. Media-alan opiskelijan näytön mukauttaminen auttoi opiskelijaa tekemään näytön ja hänen opintonsa edistyivät.

Asiasanat: Ammatillinen toinen aste, erityinen tuki, erityispedagogiikka, näyttö, mukautus.

Opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author(s): Erno Serkosalmi
Title: Special Support for Media Industry Vocational Qualification Students – Customizing Screen Evaluation at the Muotoilijankatu Campus of Stadin AO, Helsinki Vocational College and Adult Institute
Number of Pages: 30 pages + 4 appendices
Date: 10 May 2024
Degree: Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme: Film and Television
Major: Production
Instructor(s): Kai Ansio, Senior Lecturer

The thesis examines the adaptation of competence demonstration for vocational upper secondary level. The aim was to highlight the special support provided to the students studying media and visual expression and to investigate how the demonstration assessment methods have been adapted during semester 2023-2024. Additionally, the aim was to present the amounts and forms of special support at Stadin AO, Helsinki Vocational College and Adult Institute, Muotoilijankatu campus, and their changes in recent years.

The thesis includes an empirical interview study. Additionally, the author has observed a student while working as a vocational teacher.

Statistics revealed that the number of students in need of special support at the vocational upper secondary level has significantly increased in recent years. Factors contributing to this include, among others, the coronavirus pandemic and the expansion of compulsory education. The statistics also indicate an increase in students' neuropsychiatric challenges.

It was discovered that competence demonstration assessment is a rare form of support at the Muotoilijankatu campus. However, adaptation is one form of support and a good way to help students progress in their studies. Adapting the demonstration for media students helped the student complete the demonstration and progress in their studies.

Keywords: Vocational upper secondary level, special support, special education, demonstration, adaption

This thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Aiheeseen liittyviä käsitteitä	3
2.1	Oppivelvollisuus	3
2.2	Laki ammatillisesta koulutuksesta ja erityinen tuki	3
2.3	Oppimisen tuen tilastot Stadin ammatti- ja aikuisopistossa	4
2.4	Omaopettaja	8
2.5	Tuen tarpeen määrittely	8
2.6	Media-alan opintojen erityispiirteet	13
3	Osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja tavoitteista poikkeaminen	15
3.1	Mukauttaminen ja poikkeaminen	15
3.2	Ammattitaito- tai osaamistavoitteista poikkeaminen	15
3.3	Osaamisen arvioinnin mukauttaminen	16
3.4	Osaamisen arvioinnin mukauttamisen prosessi	16
3.5	Osaamisen arvioinnin mukauttaminen käytännössä	18
4	Esimerkki: Opiskelija X:n näytön arvioinnin mukauttaminen	20
4.1	Opiskelija X	20
4.2	Liikkuva kuva valokuvatuotannossa, 15 osp. tutkinnon osa	20
4.3	Opiskelija X:n mukautuksen eteneminen	21
4.4	Opiskelija X:n näytön eteneminen	21
4.5	Opiskelija X:n näytön arviointikeskustelu ja näytön arviointi	22
5	Johtopäätökset	23
	Lähteet	25
	Kuvalähteet	28
	Liitteet	29
	Liite 1. Haastattelukysymykset haastateltava Y	29
	Liite 2. Kehittämissuosituksset. Erityinen tuki voimavaraksi. Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi).	30
	Liite 3. Liikkuva kuva valokuvatuotannossa, 15 osp. – tutkinnon osan näytön mukautus.	31
	Liite 4. Osaamisen arvioinnin mukautuksen opas opettajalle	39

1 Johdanto

Jokaisella ammatillisen toisen asteen opiskelijalla on oikeus saada ohjausta ja tukea opintoihinsa (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, §61). Ohjauksen ja tuen tarve tulisi kartoittaa opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laatimisen ja päivityksen yhteydessä. Käytän opinäytetyössäni tästä eteenpäin opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmasta lyhennettä HOKS. Erityisen tuen suunnitelman (ETU-suunnitelma) ja laatimisen tekevät erityisopettaja ja muut opettajat yhteistyössä opiskelijan, ja alaikäisen opiskelijan kohdalla myös huoltajien kanssa. Käytän opinäytetyössäni tästä eteenpäin opiskelijan erityisen tuen suunnitelmasta lyhennettä ETU-suunnitelma. Vastaava erityisopettaja kirjaa ETU-suunnitelman opiskelijan HOKSiin. ETU-suunnitelmassa kuvataan erityisen tuen peruste ja perustelut, sekä tuen sisältö. (Opetushallitus 2024a; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 14; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024b.)

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä on kasvanut paljon viime vuosien aikana ammatillisella toisella asteella (Goman, Hievanen, Kiesi, Huhtanen, Vuojus, Eskola, Kavonen, Kullas-Norrgård, Lahtinen, Majanen & Ristolainen 2021, 18; Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2024). Syitä erityisen tuen tarpeen kasvuun on monia: opiskelijoiden neurologiset poikkeavuudet, psyykkiset oireet, koronaviruspandemia ja oppivelvollisuuden laajentuminen. Opiskelijoiden oppimisen vaikeudet, sairaudet tai muut syyt vaikuttavat merkittävästi opiskelijoiden opintojen etenemiseen sekä tutkinnon suorittamiseen. Nämä asiat vaikuttavat merkittävästi myös oppilaitoksen henkilökuntaan. Niillä on myös vaikutusta oppilaitoksen ja ryhmän muihin opiskelijoihin. Sitä mukaa, kun opiskelijoiden haasteet ja oireet kasvavat, lisääntyy myös oppilaitoksen henkilökunnan työ määrä. Haasteet ja ongelmat lisääntyvät resurssien puuttuessa.

Resurssien määrä oppilaitoksessa ei ole riittävä tuen tarpeen määrään verrattuna. Opettajien osaamista sekä opetusta, ohjausta ja oppimisympäristöjä on

kehitettävä. Moniammatillista yhteistyötä on lisättävä sekä tiedon kulkua parannettava.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille Stadin ammatti- ja aikuisopiston Muotoilijankadun toimipisteen media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnon audiovisuaalisen viestinnän osaamisalan opiskelijoiden erityisen tuen tarpeita, perusteita, muotoja, käytänteitä sekä näytön arvioinnin mukautuksen malli. Erityinen tuki ja mukautus ovat vain osa laajempaa oppimisen tukea, jota Stadin ammatti- ja aikuisopistossa opiskelijoille annetaan. Stadin ammatti- ja aikuisopiston oppimisen tukea ovat muun muassa opetus, ohjaus ja yleinen tuki, opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot eli OPVA (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 4) sekä tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA). (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024c; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024h). Keskityn opinnäytetyössäni käsittelemään vain erityistä tukea ja osaamisen näytön mukautusta.

Opinnäytetyöni perustuu osallistuvaan havainnointiin, sekä haastatteluun (Liite 1). Haastattelin Stadin ammatti- ja aikuisopiston vastaavaa erityisopettajaa, ja käytän hänestä nimeä haastateltava Y. Opiskelijan näytön arvioinnin mukautuksessa havainnoin media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto opiskelijaa, ja käytän hänestä nimeä opiskelija X. Havainnointia olen tehnyt ammatillisena opettajana työskennellessäni. Työskentelen ammatillisena opettajana ja opetan media-alan ja kuvallisen ilmaisun audiovisuaalisen viestinnän osaamisalan perustutkinnon opiskelijoita Stadin ammatti- ja aikuisopiston Muotoilijankadun toimipisteessä. Olen työskennellyt myös opettajana ja opettanut media-alan ja kuvallisen ilmaisun opiskelijoita kahdessa muussa ammatillisessa oppilaitoksessa. Toinen näistä oli ammatillinen erityisoppilaitos, missä opiskelijoille järjestetään vaativaa erityistä tukea. Teoriaosassa tuon esille Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin arvioinnin Erityinen tuki voimavaraksi – arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta (2021).

2 Aiheeseen liittyviä käsitteitä

2.1 Oppivelvollisuus

Laajennettu oppivelvollisuus astui voimaan 1.8.2021. Oppivelvollisuuden tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja lasten ja nuorten hyvinvointia. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 1§.)

2.2 Laki ammatillisesta koulutuksesta ja erityinen tuki

Toisen asteen ammatillinen koulutus on määritelty lainsäädännöllä (531/2017). Lakiin on määritelty muun muassa opiskelijan velvollisuudet sekä oikeus saada opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017).

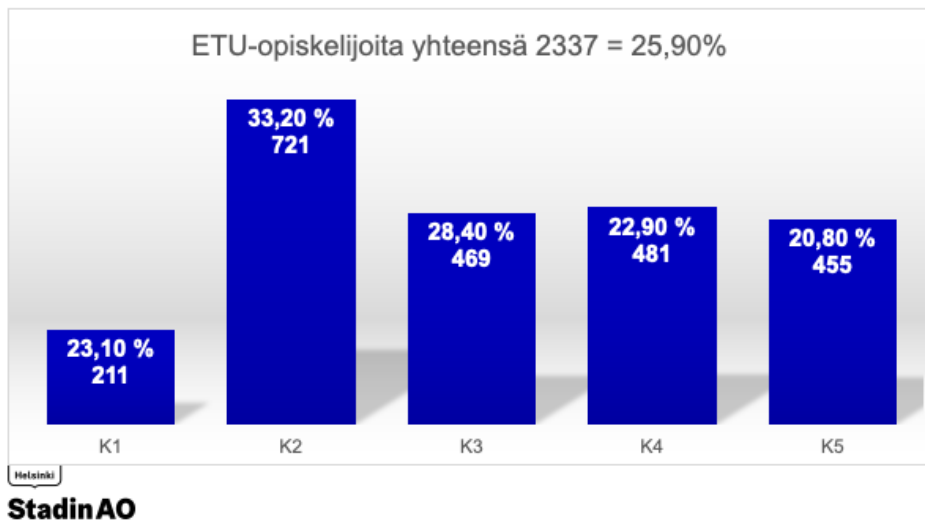
Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee säännöllistä tukea opinnoissaan oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi. Opintojen erityisellä tuella pyritään siihen, että opiskelija pystyisi saavuttamaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opintojärjestelyitä. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 64 §.)

Erityisen tuen antamisen tavoitteena ammatillisessa koulutuksessa on, että opiskelija valmistuu ammattiin. Erityisen tuen antamisen tavoitteena on lisäksi edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta. Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voidaan mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 64 §.)

2.3 Oppimisen tuen tilastot Stadin ammatti- ja aikuisopistossa

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa on perustutkinto- (pt) ja TUVA-opiskelijoita yhteensä 9026. Näistä 2337 (25,9 %) opiskelijalle on tehty erityisen tuen päätös (ks. Kuva 1).

Erityisen tuen opiskelijat kampuksittain

Kuva 1. Erityisen tuen opiskelijat kampuksittain, Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024 (Uusikivi 2024a).

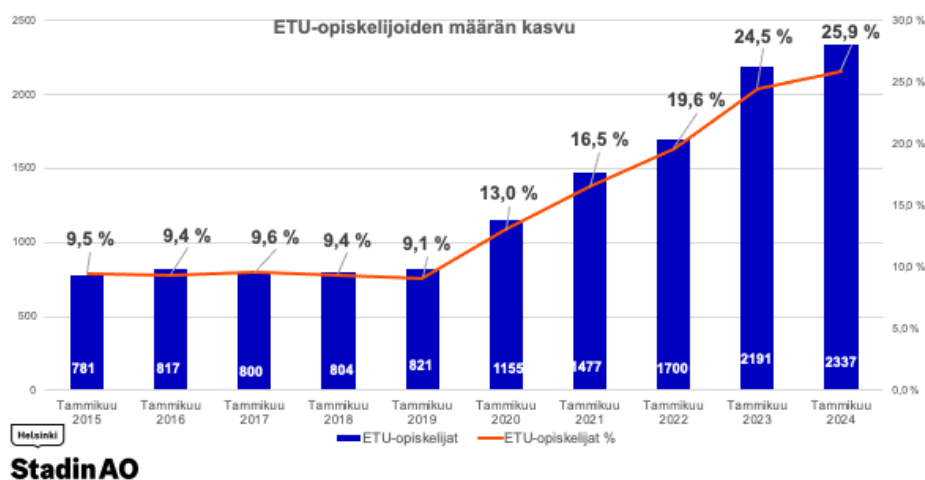
Kampus 3:lla erityisen tuen opiskelijoita on 469 (28,4 %) ja Muotoilijankadun toimipaikassa 91 (26,1 %) (ks. Taulukko 1). Kampus 3:lla media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto-opiskelijoista 215 (31,70 %) on erityisen tuen opiskelijoita.

Taulukko 1. Stadin ammatti- aikuisopiston opiskelijamäärä ja opiskelijat, joilla on erityisen tuen suunnitelma voimassa 28.4.2024 (Stadin AO opettajien tietopöytä 28.4.2024).

	Stadin ammatti- ja aikuisopisto	Muotoilijankatu
Opiskelijamäärä	9584	348
Erityisen tuen opiskelijamäärä	2499	91
Erityisen tuen opiskelijoiden osuus %	25,9 %	26,1 %

Kuva 2 voimme todeta, että erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä on prosentuaalisesti merkittävä. Neurologiset poikkeavuudet, nepsy-oireet ja psyykkisten pitkäaikaissairauksien määrän nousu näkyy Stadin ammatti- ja aikuisopiston tilastoissa. Muun syyn perusteella tehtyjen ETU-suunnitelmien määrä on myös kasvanut. Erityistä tukea tarvitsevien määrä on noussut vuoden 2019 jälkeen huomattavasti, eli koronaviruspandemian alkamisen jälkeen (ks. Kuva 2).

Erityisen tuen opiskelijoiden määrät 2015-2024

Kuva 2. Erityisen tuen opiskelijoiden määrien muutos vuosina 2015–2024 Stadin ammatti- ja aikuisopistossa (Uusikivi 2024b).

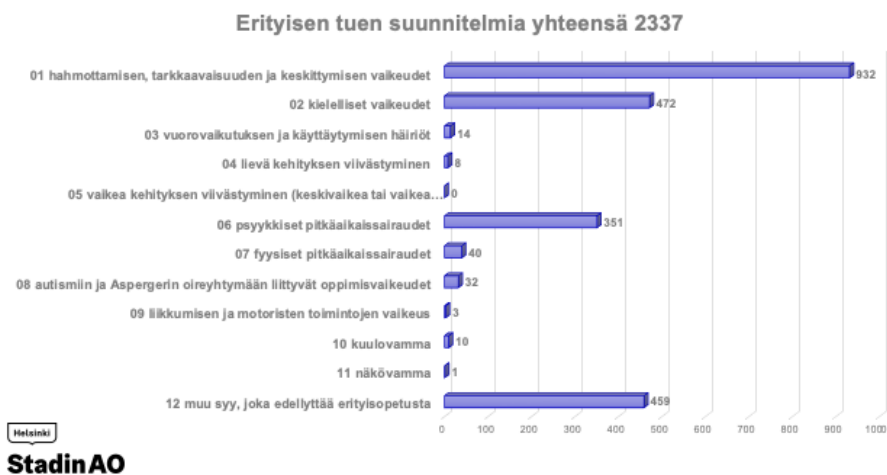
Taulukko 2 on eriteltyä Stadin ammatti- ja aikuisopiston Muotoilijankadun toimipisteellä hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeuksien perusteella tehtyjä suunnitelmia on eniten 31 (35 %), kielellisten vaikeuksien 16 (18 %), psyykkisten pitkäaikaissairauksien 23 (25 %) ja muiden syiden 13 (14 %).

Taulukko 2. Muotoilijankadun erityisen tuen perusteet 2024 (Haastateltava Y 2024).

Muotoilijankadun erityisen tuen perusteet	Erityisen tuen opiskelijamäärä	Osuus %
hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet	31	35 %
kielelliset vaikeudet	16	18 %
psyykkiset pitkäaikaissairaudet	23	25 %
muu syy, joka edellyttää erityisopetusta	13	14 %

Kuva 3 on esitetty erityisen tuen perusteet kokonaisuudessaan Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Voimme todeta, että hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeuksien takia olevia suunnitelmia on eniten 932 (40 %). Tämän lisäksi suunnitelmien perusteena on kielelliset vaikeudet 472 opiskelijalla (20 %), psyykkiset pitkäaikaissairaudet 351 opiskelijalla (15 %) ja muut syyt 459 opiskelijalla (19 %).

Stadin AO:n erityisen tuen perusteet

Kuva 3. Stadin ammatti- ja aikuisopiston erityisen tuen perusteet 2024. (Uusikivi 2024c).

Vastaava erityisopettaja Y sanoo haastattelussa, että oppimisen tuen tarve on kasvanut viime vuosina tasaisesti ja samaan tahtiin kuin koko Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Koronan jälkeen erityisesti on näkynyt keskittymisvaikeusdiagnoosien määrän kasvu. Oppivelvollisuuden laajentuminen on kasvattanut oppivelvollisten määrää ja sitä myöten erityisen tuen tarpeita. Vastaavan erityisopettajan mukaan media-ala on aina kiinnostanut luovia ja erityisherkkiä ihmisiä. (Haastateltava Y 2024.)

Erityisen tuen tarve on oman ammatillisen opettajakokemukseni mukaan kuitenkin tilastoissa ilmenevää määrää suurempi. Tilastoissa näkyvät vain ne opiskelijat, joille on tehty erityisen tuen päätös. Oma kokemukseni on, että Muotoilijan-

kadun toimipisteen media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnon audiovisuaalisen viestinnän osaamisalan perustutkinto-opiskelijoiden erityisen tuen päätöksiä ei ole tehty kaikille sitä tarvitseville opiskelijoille. Opettaessa ja ohjatessa havainnoin ja kartoitan aina opiskelijoiden tuen tarvetta. Opettajana koen toistuvasti, että opetus, ohjaus ja yleinen tuki eivät riitä läheskään kaikille opiskelijoille. Koen että resurssini ja keinoni eivät aina riitä opiskelijoiden oppimiseen. Siksi opiskelijat pitää myös ohjata tukipalvelujen piiriin ja heille pitää suunnitella ohjaus- ja tukitoimet (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 6).

2.4 Omaopettaja

Omaopettaja toimii opiskelijan tukena koko opintojen ajan, auttaen kaikissa tutkinnon suorittamiseen liittyvissä asioissa Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Omaopettaja laatii opiskelijan henkilökohtaisen kehittämissuunnitelman, eli HOKSin opintojen alussa. Omaopettajat seuraavat opiskelijan opintojen edistymistä, osaamisen kehittymistä ja opintosuorituksia. Lisäksi omaopettajat tiedottavat opiskelijoita erilaisista tapahtumista ja oppilaitostoiminnasta. Jos opiskelijalla on oppimisvaikeuksia, häntä kannustetaan kertomaan niistä omaopettajalleen. Omaopettaja ja tarvittaessa erityisopettaja voivat yhdessä selvittää millaista tukea opiskelija tarvitsee ja miten sitä voidaan hakea. Opiskelijan hyvinvointi ja opinnoissa eteneminen ovat tärkeimpiä omaopettajan tehtäviä. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024g.)

2.5 Tuen tarpeen määrittely

Opiskelijan tuen tarve on luontevaa kartoittaa ensimmäisessä HOKSissa eli opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiskeskustelussa. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa ensimmäinen HOKS tulee laatia 30 päivän kuluessa opiskelijan opintojen aloittamisesta. HOKSia tulee myös päivittää opiskelijan tarpeen mukaan. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024e; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024f.)

Opiskelijan HOKS-lomake täytetään Stadin ammatti- ja aikuisopiston Wilma-tietojärjestelmässä (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024f).

Opiskelijan oppimisen tuen tarvetta tulisi myös selvittää opintojen alusta asti moniammatillisesti (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 6). Stadin ammatti- ja aikuisopistossa opiskelijan omaopettaja selvittää erityisen tuen tarvetta osana HOKSia ja konsultoi tarvittaessa vastaavaa erityisopettajaa (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 13). Oman kokemukseni mukaan harvalla ammatillisella opettajalla on muodollista pätevyyttä tai laajaa osaamista oppimisen tuen tarpeen selvittämiseen. Tämän lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelu ja kirjaaminen on vastaavan erityisopettajan tehtävä, ja he hallinnoivat sitä (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024f).

Erityisen tuen tukitoimet suunnittelee erityisopettaja yhteistyössä opiskelijan, mahdollisesti opiskelijan huoltajien sekä muiden opettajien kanssa (Opetushallitus 2024b). Stadin ammatti- ja aikuisopistossa erityisen tuen suunnittelun (ETU-suunnitelma) tekevät vastaava erityisopettaja, omaopettaja, opiskelija ja alaikäisen huoltaja yhdessä. Vastaava erityisopettaja dokumentoi ETU-suunnitelman opiskelijan HOKSiin. ETU-suunnitelmassa kuvataan erityisen tuen peruste ja perustelut sekä suunnitellaan erityisen tuen sisältö eli pedagoginen tuki ja erityiset opiskelu- ja opetusjärjestelyt. Opiskelijan opettajat suunnittelevat yhdessä vastaavan erityisopettajan kanssa, miten toteuttavat opiskelijan erityistä tukea omassa opetuksessaan. Opettajat toteuttavat erityistä tukea yhteistyössä vastaavan erityisopettajan kanssa. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 13.)

Erityisen tuen pedagogisista ratkaisuista hyötyvät kaikki opiskelijat. Erityiset opetus- ja opiskelujärjestelyt voivat olla esimerkiksi strukturointi eli selkeä opetus, säännöllisyys, tuttu aika ja paikka, joustava ryhmittely ja yhteisopettajuus. Myös opiskeltavan sisällön, asian ja osaamisen hankkimisen mukaan laadittu opiskeluryhmä, eriyttäminen sekä tavoitteiden, ajan ja fyysisten opiskelutilojen muokkaaminen tukevat opiskelijan oppimista. Elämönhallinnan tuki, opiskelu-

huolto, ohjauskeskustelut ja moniammatillinen yhteistyö hyödyttävät sekä opettajia että opiskelijoita tavoitteiden saavuttamisessa. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 13; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024c.)

Stadin ammatti- ja aikuisopiston Muotoilijankadun toimipisteessä ETU-suunnitelman suunnittelu ja toteutus ei kuitenkaan toteudu täysin ideaaliksi edeltävällä tavalla. Pääsääntöisesti vastaava erityisopettaja suunnittelee ja määrittelee tukitoimet itsenäisesti, ja opettajat toteuttavat parhaaksi katsomallaan tavalla tukitoimet. Opettajan lisäksi oppitunneilla erityisen tuen opiskelijoita ohjaamassa ja opettamassa on harvoin vastaava erityisopettaja. Opettajat ohjaavat ja opettavat koko ryhmää pääsääntöisesti yksin, oli ryhmässä kuinka monta erityisen tuen päätöksen saanutta opiskelijaa tahansa. Vastaava erityisopettaja pitää erityisen tuen päätöksen saaneille opiskelijoille tukipajoja, joissa hän itse ohjaa ja opettaa opiskelijoita. Oman ammatillisen opettajakokemukseni mukaan tähän on syynä ajan ja resurssien puute. Vastaava erityisopettaja haastateltava Y lisäksi yhteistyötä opettajien kanssa, hyödyntäisi opettajien käytännön kokemusta siitä, millainen opetus toimii ja mitä olisi mahdollista kokeilla erityisen tuen päätöksen saaneiden opiskelijoiden opetuksessa. Vastaavan erityisopettajan mukaan omaopettajien tulisi olla erityisen tuen suunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä mukana. Hän myös lisäisi työskentelypareja, opiskeluhuoltoa omaopettajien työpariksi silloin kuin se on luontevaa (Haastateltava Y 2024).

Miten sitten erityisen tuen muotoja ja tukitoimien toteutumista pitäisi kehittää Stadin ammatti- ja aikuisopiston Muotoilijankadun toimipisteessä? Vastaava erityisopettaja haastateltava Y lisäksi joustavia pienryhmiä, kuten ammatillisia tukipajoja, sekä mukautuvampia aikatauluja lähiopetuksen aikatauluihin ja etätyöskentelyn tukemiseen. Hän myös suunnitelmallisesti lisäisi arkiohjaajan, ohjaavan opettajan ja työvalmentajan hyödyntämistä erityisen tuen opiskelijan tukemisessa heti opintojen alkuvaiheista lähtien, välittömästi tuen tarpeen selvitysten jälkeen. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen etenemisen edistämiseksi olisi entistä tärkeämpää varhainen puuttuminen oppimista haittaa-

viin tekijöihin ja tukeminen opinnoissa sekä monialainen yhteistyö. (Haastateltava Y 2024.) Samat asiat pätevät kaikkien opiskelijoiden opintojen etenemiseen.

Opiskelijan tuen tarpeen havainnoinnin ja kartoittamisen jälkeen ammatillisen opettajan tulisi keskittyä opiskelijan oppimisen tukitoimien ja muotojen suunnitteluun, eli ratkaisun löytämiseen, ratkaisukeskeisyyteen sekä opiskelijan vahvuuksien hyödyntämiseen (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019, 3). Tuskin kenelläkään ammatillisella opettajalla on muodollista pätevyyttä erilaisten sairauksien tunnistamiseen ja toteamiseen eli diagnosointiin. Mitä hyötyä on diagnosoida opiskelijan sairautta, kun tavoitteena on löytää ratkaisu, jonka avulla opiskelija oppisi jonkin taidon, esimerkiksi oppisi tulemaan kouluun ajoissa haasteista huolimatta? Nina Lyytisen (2023) toimittaman Psykopodiaa-podcastin Taitolähtöisyys kasvatuksessa -jaksossa psykiatrian erikoislääkäri, tietokirjailija Ben Furmanin mielestä diagnosointi ja sairauksista puhuminen eivät ole olennaista, kun jonkun ihmisen pitää opetella jokin taito. Podcastissa Furman käyttää tästä nimitystä taitolähtöisyys. Hän kertoo podcastissa tämän tarkoittavan sitä, että kun lapsi ei esimerkiksi mene ajoissa nukkumaan, ei nuku tarpeeksi ja on väsynyt, niin siihen pitäisi löytää jokin ratkaisu ongelman syiden etsimisen sijaan. Furmanin ratkaisu tähän on, että hän miettii lapsen kanssa, mitä taitoa hänen pitäisi opetella, jotta hän menisi ajoissa nukkumaan, nukkuisi riittävästi ja hyvin. Tämän saman taitolähtöisyyden eli ratkaisukeskeisyyden hän kertoo toimivan kaikkiin ihmisiin. (Lyytinen 2023.)

Miksi sitten kaikille tukea tarvitseville ei ole tehty erityisen tuen päätöstä? Syitä on varmasti monia. Yksi syy on tiedonsiirrossa. Perusopetuksen oppilaan erityisen tuen tiedot eivät siirry automaattisesti toisen asteen ammatilliseen oppilaitokseen, vaikka perusopetuksen järjestäjällä on velvollisuus toimittaa tiedot ammatillisen toisen asteen oppilaitokselle (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020). Lehkoinen ja Bani (2023) ovat ”Kuusi keinoa, joilla ammatillisen koulutuksen oppimisen tuki saadaan kuntoon” -yhteisblogissaan kirjoittaneet, että ammatillisen oppilaitoksen erityisopettajilla ei ole tietoa edes siitä, onko hänellä käytössään

kaikki tuen suunnittelua varten tarvittava tieto. Ongelmia syntyy etenkin tilanteissa, joissa edeltävistä opinnoista on kulunut pidempi aika (Lehikoinen & Bani 2023). Miksi tiedonsiirto opiskelijan lähettävältä taholta ammatilliselle toiselle asteelle ei toimi? Toinen syy oman ammatillisen opettajakokemukseni perusteella siihen, miksi opiskelijalla ei ole erityistä tukea, on että opiskelija ei itse koe tarvitsevänsä enää erityistä tukea, tai hänen huoltajansa eivät koe opiskelijan tarvitsevan tukea. Lehikoinen & Bani (2023) kirjoittavat, että opiskelijan tuen tarve ei poistu siirryttäessä perusopetuksesta toiselle asteelle. Oppilas, joka on saanut osa-aikaista erityisopetusta peruskoulussa, tarvitsee sitä todennäköisesti jatkossakin (Lehikoinen & Bani 2023). Mikä opiskelijan erityisen tuen tarpeen häviämiseen toisella asteella sitten on syynä? Oman käsitykseni mukaan voi olla, että opiskelija haluaa jättää menneet taakseen. Opiskelija on saattanut kokea häpeää erityisestä tuesta peruskoulussa, ja hän on saattanut leimautua sen takia. Ammatilliseen kouluun siirtyminen, opiskelijan taustoista tietämättömien ihmisten keskuuteen ja uuteen ryhmään siirtyminen, voidaan kokea myös ulospääsytienä tuosta stigmasta. Opiskelija haluaa aloittaa niin sanotusti puhtaalta pöydältä. Ennemmin tai myöhemmin näissäkin tapauksissa haasteet ja ongelmat tulevat esille, kun opiskelijan opinnot eivät etene, opiskelijalla on paljon poissaoloja ja hän sairastelee paljon. Kun vielä otetaan huomioon, että suurin osa perusopetuksessa tukea tarvinneista siirtyy ammatilliseen koulutukseen, tulisi tiedonsiirron toimia sujuvasti (Lehikoinen & Bani 2023).

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) vuosina 2020–2021 toteuttaman ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arvioinnin mukaan uusien opiskelijoiden tuen tarpeiden tunnistaminen ei toteudu yhtä järjestelmällisesti jatkuvassa haussa kuin muissa hakutavoissa. Tukitoimien suunnittelu opiskelijoiden henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin (HOKS) toteutuu hyvin, mutta tukitoimet ja keinot eivät välity opiskelijaa ohjaaville ja opettaville opettajille. (Goman ym. 2021, 3). Stadin ammatti- ja aikuisopiston Muotoilijankadun toimipisteellä opiskelijaa ohjaavan ja opettavan on katsottava tukitoimet ja -muodot jokaisen opiskelijan HOKSista, sillä niitä tietoja ei kukaan suoraan välitä opettajalle. Arviointitulostenkin mukaan henkilöstön välisessä tiedonkulussa ja yhteistyössä on tässä suhteessa kehitettävää. (Goman ym. 2021, 3.)

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) ammatillisen koulutuksen erityisen tuen arvioinnissa (2021) annettiin kymmenen kehittämissuositusta (Liite 2), jotka ovat samoilla linjoilla vastaavan erityisopettajan haastateltava Y:n vastauksien sekä ammatillisen opettajan työkokemukseni kanssa. Kehittämissuositusten mukaan koulutuksen järjestäjien tulee muun muassa taata riittävät resurssit erityiseen tukeen, resurssien kohdentumista pitää selkeyttää, erityisen tuen suunnitelmallisuutta sekä henkilöstön työnjakoa ja yhteistyötä tulee kehittää. Tämän lisäksi henkilöstön osaamista erityisessä tuessa tulee vahvistaa, erityisen tuen muotoja ja toteutusta kehittää ja osaamisen arvioinnin mukauttamisen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisen käytäntöjä tulee selkeyttää. (Goman ym. 2021, 5, 185–190.)

Muotoilijankadun toimipisteellä Karvin kehittämissuosituksista osa toteutuu joiltain osin, mutta suurin osa ei vielä riittävän hyvin. Esimerkiksi moniammatillinen yhteistyö toteutuu osaltani hyvin. Jos minulla on ollut tieto, että opiskelijan opinnot eivät etene HOKSin mukaan, olen pyytänyt opinto-ohjaajan ja vastaavan erityisopettajan opiskelijan HOKSiin mukaan. Tällä tavalla pääsemme selville nopeammin opiskelijan tilanteesta, kuin että hän kävisi erikseen juttelemassa jokaiselle asiantuntijalle ja vasta sitten tieto välittyisi omaopettajalle, jos välittyisi.

2.6 Media-alan opintojen erityispiirteet

Media-alan ja kuvallisen ilmaisun audiovisuaalisen viestinnän osaamisalan opinnot antavat perustaidot erilaisiin työtehtäviin alalla. Opintojen aluksi opiskelijat hankkivat laaja-alaisen perusosaamisen media-alalle. Opintojen edetessä opiskelijat suuntautuvat erilaisille media-alan osa-alueille ja hankkivat osaamista opiskelijaa kiinnostavista audiovisuaalisen alan tehtävissä. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024a.)

Media-alan opiskelu tapahtuu perinteisten oppimisympäristöjen lisäksi erilaisissa työsaleissa, kuten editointi-, kuvaus-, televisio- ja äänitysstudioissa. Opiskelua tapahtuu myös erilaisissa työpaikoissa ja media-alan tuotannoissa. Me-

dia-alalla opiskellaan ryhmätyötaitoja erilaisissa ja vaihtelevissa opiskelu- ja työryhmissä. Media-alalla opiskelu ja työskentely vaativat laajoja ja hyviä fyysisiä, henkisiä, sosiaalisia, verbaalisia, teknisiä taitoja ja kykyjä. Media-alalla opiskelu sisältää paljon erilaisten teknisten välineiden, rakenteiden ja ohjelmistojen opettelua, unohtamatta niiden turvallisuutta. Media-alan ja kuvallisen ilmaisun audiovisuaalisen viestinnän osaamisalan perustutkinnon suorittaneen tutkintonimike on mediapalvelujen toteuttaja. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024a.)

3 Osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja tavoitteista poikkeaminen

3.1 Mukauttaminen ja poikkeaminen

Kaikista erityisen tuen tukitoimista huolimatta joskus joudutaan toteamaan, ettei opiskelija tule suoriutumaan perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista tai ettei hän saavuttaisi tutkinnon osan näytössä tyydyttävää 1-tason osaamista (Opetushallitus 2024c). Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) mahdollistaa edellä mainittujen yleisten perusteiden lisäksi kaksi yksilöllistä tapaa, joilla opiskelija voi osoittaa osaamisensa näytössä: ammattitaito- ja osaamistavoitteista poikkeaminen ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen. Ammatillista perustutkintoa suorittavan opiskelijan kohdalla voidaan poiketa osaamistavoitteista tai ammattitaitovaatimuksista. Osaamisen arviointi voidaan myös toteuttaa yksilöllisesti laaditun mukautetun arvioinnin perusteella eli mukautetusti. Tutkinnon perusteissa voidaan määritellä, missä kohtaa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ei voida poiketa tai miten tutkinnon osan osaamisen arviointia ei voida mukauttaa. (Eperusteet 2024a; Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017; Opetushallitus 2023, 4; Opetushallitus 2024c; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024d.)

3.2 Ammattitaito- tai osaamistavoitteista poikkeaminen

Ammatillisen perustutkintojen mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa, jos ne ovat opiskelijalle kohtuuttomia hänen aiemman hankitun osaamisensa perusteella tai jos poikkeaminen on tarpeen opiskelijan vamman tai terveydentilan perusteella. Poikkeamisen tavoitteena on opiskelijan opintojen edistäminen ja tutkinnon suorittaminen, mutta näytössä poiketaan vain tarpeellisilta osin opiskelijan henkilökohtaisten tavoitteiden ja valmiuksien mukaisesti. Poikkeaminen voi kohdistua yhteen tai useampaan ammattitaitovaatimukseen tai osaamistavoitteeseen, mutta ei niihin, joissa poikkeaminen on erityisesti kielletty. Poikkeaminen ei siis vaaranna tutkinnon suorittamista tai todistuksen saamista. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017; Opetushallitus 2024c.)

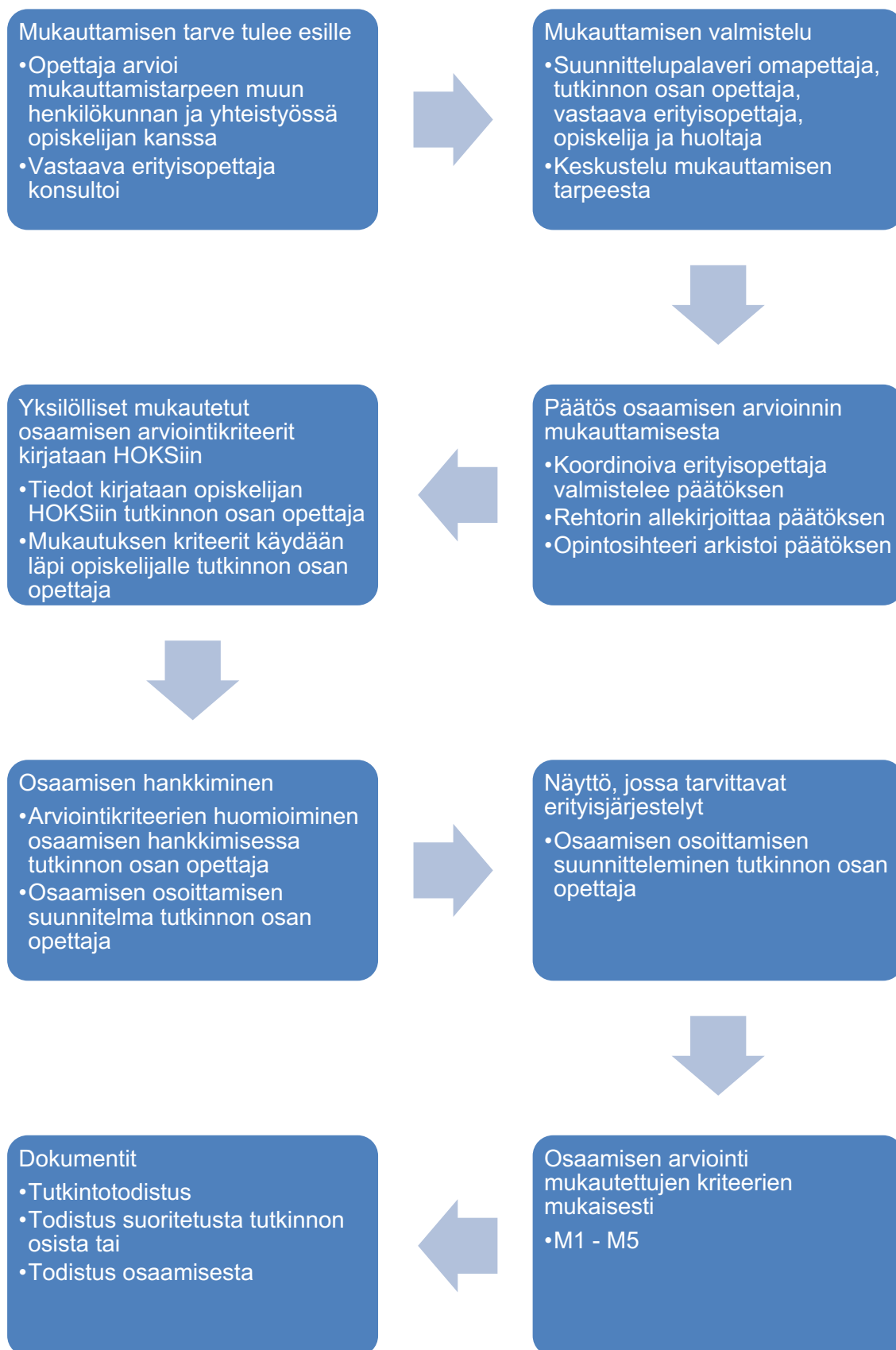
3.3 Osaamisen arvioinnin mukauttaminen

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen on mahdollista vain ammatillisen perustutkinnon opiskelijalle, joka on saanut erityisen tuen päätöksen. Kaikkia tutkinnon osia ei voida kuitenkaan mukauttaa. Mukauttamista ei voi tehdä tutkinnon osissa, joista tutkinnon perusteissa on erikseen määrätty, että mukauttamista ei voi tehdä. Esimerkiksi työturvallisuusvaatimuksia tai lääkehoitoa ei voida mukauttaa. Opettamani media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnon perusteissa mukauttamista ei ole kielletty. (Eperusteet 2018; Eperusteet 2024b; Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017; Opetushallitus 2023, 4; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024d.)

3.4 Osaamisen arvioinnin mukauttamisen prosessi

Mukauttaminen on viimeinen erityisen tuen toimenpide opiskelijan tutkinnon osan näytön ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Mukauttaminen koskee osaamisen arvioinnin laadullista mukauttamista. (Opetushallitus 2023, 4). Mukauttamisen tarve arvioidaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ennen kuin opiskelija aloittaa opinnot tutkinnon osassa, on suositeltavaa, että koulutuksen järjestäjä päättää ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta tai osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Jos tarve poikkeamiseen tai mukauttamiseen ilmenee vasta opiskelun alettua, päätös on tehtävä mahdollisimman pian. Osaamisen arviointitilanteen eli näytön arviointikeskustelussa poikkeamista tai mukauttamista ei voi tehdä, vaan päätös on tehtävä aina ennen lopullista arviointiprosessia. (Opetushallitus 2023, 5; Opetushallitus 2024c.)

Koulutuksen järjestäjän osaamisen arvioinnin toteutussuunnitelmassa (OAT) kuvataan prosessi (ks. Kuva 4) ja määritellään vastuulliset henkilöt ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta ja osaamisen arvioinnin mukauttamisesta (Opetushallitus 2024c).

Kuva 4. Mukautusprosessi (Opetushallitus 2023, 5; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024).

Opiskelijan tutkinnon osan näytön mukautuksen päätöstä valmistelevat koulutuksen järjestäjän nimeämät opettajat pedagogisin perustein. Käytännössä Stadin ammatti- ja aikuisopistossa nämä henkilöt ovat vastaava erityisopettaja ja tutkinnon osan opettaja. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Nämä keskustelut dokumentoidaan opintohallintojärjestelmään. Koulutuksen järjestäjä tekee lopullisen päätöksen mukauttamisen tarpeesta ja sen perusteista. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa koordinoiva erityisopettaja valmistelee päätöksen rehtorin allekirjoitettavaksi. Päätökseen tyytymättömällä opiskelijalla tai huoltajalla on oikeus tehdä valitus aluehallintovirastoon. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa opintosihtööri postittaa päätöksen oikeasuvaatimuksineen opiskelijalle. Erityisen tuen sisältö ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS). (Opetushallitus 2024c.)

Opiskelija voi näytön arvioinnin mukautuksen suunnitelmasta huolimatta tavoitella näytössä yleisen tutkinnon perusteen tyydyttävää tasoa yksi (T1). Opiskelijaa myös kannustetaan tähän. Jos opiskelijan näytössä saavuttama osaaminen on mahdollista arvioida yleisten tutkinnon perusteiden arviointikriteereillä, päätös mukauttamisesta puretaan. (Opetushallitus 2024c.)

3.5 Osaamisen arvioinnin mukauttaminen käytännössä

Mukauttamisessa opiskelijan arviointia muokataan yksilöllisten arviointikriteerien avulla, jotka huomioivat hänen henkilökohtaiset tavoitteensa ja työllistymistä tukevan osaamisensa. Tämä edellyttää aina erityisen tuen päätöstä ja tehdään vasta, jos opiskelija ei saavuta Tyydyttävä 1 (T1) -tason osaamista erityisen tuen toimista huolimatta. Arviointia muokataan vain tarpeellisilta osin opiskelijan valmiuksien ja tavoitteiden mukaan. (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2023, 20.)

Tutkintojen ammattitaitovaatimukset ovat valtakunnalliset. Opiskelijan osaaminen arvioidaan asteikolla 1–5: tyydyttävät 1 (T1) ja 2 (T2), hyvä 3 (H3) ja 4 (H4), sekä kiitettävä 5 (K5) (Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2023, 25–26; Valtioneu-

voston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Mukautettu arviointias-
teikko on 1 M – 5 M, missä korkein arvosana 5 M on alempi kuin yleisessä arvi-
oinnissa T1. Osaaminen arvioidaan myös sanallisesti. (Stadin ammatti- ja ai-
kuisopisto 2023, 20.)

4 Esimerkki: Opiskelija X:n näytön arvioinnin mukauttaminen

4.1 Opiskelija X

Opiskelija X on täysi-ikäinen opiskelija, joka opiskelee media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnon audiovisuaalisen viestinnän osaamisalaa Muotoilijankadun toimipaikassa Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Opiskelija X:n opinnot eivät ole edenneet henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) mukaan. Hänellä on monenlaisia haasteita. Hänellä on paljon poissaoloja, hänen vuorovaikutustaitonsa ja kielelliset taitonsa ovat huonot, hänen osaamisen tasonsa on todella huono, sekä hän tarvitsee toistuvasti vahvaa, toistuvaa avustusta, tukea ja ohjaamista. Opiskelija X:llä on erityisen tuen päätös ja hän saa Suomi toisena kielenä (S2) -opetusta, ohjausta ja tukea.

4.2 Liikkuva kuva valokuvatuotannossa, 15 osp. tutkinnon osa

Opiskelija X hankkii osaamista Liikkuva kuva valokuvatuotannossa (15 osp.) -tutkinnon osassa (Eperusteet 2024c). Toimin tutkinnon osan ammatillisena opettajana ja olen opiskelija X:n omaopettaja. Tunnen opiskelija X:n hyvin. Olen myös havainnoinut, ohjannut ja opettanut häntä. Liikkuva kuva valokuvatuotannossa -tutkinnon osan opintojen aikana havainnoin opiskelija X:ää, ja minulla heräsi opettajana huoli, että hän ei tule saavuttamaan Liikkuva kuva valokuvatuotannossa -tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita Tyydyttävä 1 -tasolla. Osaamisen arvioinnissa Tyydyttävä 1-arvosanan saadakseen opiskelija tarvitsee vain ajoittain ohjausta. Opiskelija X tarvitsee vahvaa ja toistuvaa avustusta, tukea ja ohjausta erilaisten asioiden opiskelussa. Tutkinnon osan aikana teettämäni tehtävät opiskelija X:lle vahvistivat havaintojani. Muokasin opiskelija X:lle yksilöllisiä tehtäviä, mutta siltikään hän ei saanut tehtyä niitä tyydyttävällä tasolla.

4.3 Opiskelija X:n mukautuksen eteneminen

Keskustelin opiskelija X:n tilanteesta ensin vastaavan erityisopettajan kanssa. Selvisi, että hän ei ollut tätä ennen media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto-opiskelijoiden näytön arviointia mukauttanut. Konsultoin myös muuta oppimisen tuen henkilökuntaa ja tiimini muita opettajia, koska koin, että opiskelija X:n näytön arvioinnin mukauttaminen tulee vaikuttamaan monen muunkin opettajan työhön jatkossa, koska sitä ei aiemmin ollut tehty Muotoilijankadun toimipisteellä. Niiden keskustelun pohjalta jatkoin ja aloin suunnittelemaan opiskelija X:lle Liikkuva kuva valokuvatuotannossa -tutkinnon osan näytön arvioinnin mukautusta.

Järjestin tässä vaiheessa myös keskustelun opiskelija X:n ja vastaavan erityisopettajan kanssa. Keskustelimme, perustelimme ja kysyimme opiskelijan mieltä näytön arvioinnin mukautuksesta. Perustelimme, että koska hän tarvitsee vahvaa ja toistuvaa avustusta, tukea ja ohjausta, ei yleisen osaamisen arvioinnin asteikko sovellu hänen arvioimiseensa. Hän oli kanssamme samaa mieltä näytön arvioinnin mukauttamisesta. Jatkoin yksilöllisten arviointikriteerien suunnittelua. Samaan aikaan vastaava erityisopettaja valmisteli päätöksen mukauttamisesta ja rehtori allekirjoitti sen. Suunnittelin opiskelija X:lle osaamisen arvioinnin mukauttamisen, eli yksilölliset arviointikriteerit (liite 3), tutkinnon osan näytön ja suunnitelman osaamisen hankkimiseen. Osaamisen arvioinnin mukauttamisen, eli opiskelija X:lle yksilölliset arviointikriteerit (liite 3), kirjasin opiskelija X:n Liikkuva kuva valokuvatuotannossa -tutkinnon osan näyttöön opinto-ohjelmajärjestelmä Wilmassa. Näyttötehtävänä opiskelijoiden piti toteuttaa video, jossa videota täydennetään valokuvilla ja äänellä.

4.4 Opiskelija X:n näytön eteneminen

Opiskelija X teki näyttöään minun avustamanani, tukemanani, toistuvassa ja vahvassa ohjauksessa. Opiskelija työskenteli toisaalta tutuissa ja toistuvissa työtehtävissä ja työympäristöissä ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna, mutta välillä tuettuna tai jatkuvasti ohjattuna. Opiskelija ei kyennyt kirjoittamaan näyttösuunnitelmaansa riittävästi ja vaadittuja asioita, joten haastattelin häntä ja hän sai

täydentää suunnitelmaa sanellen. Suunnitteluvaiheessa kävin hänen kanssaan kolme keskustelua siitä, mitä hän aikoo tehdä. Kuvausvaiheessa autoin opiskelijaa kuvaamisessa ja äänittämisessä. Opiskelija kuvasi itsenäisesti kännykällä kuvia, mutta vaatimuksena oli kuvata järjestelmäkameralla. Kun opiskelija X sai näyttönsä valmiiksi, järjestin näyttökeskustelun.

4.5 Opiskelija X:n näytön arviointikeskustelu ja näytön arviointi

Täysi-ikäisen opiskelija X:n mukautetun näytön arviointikeskustelussa olivat läsnä opiskelija X, vastaava erityisopettaja ja minä. Opiskelija esitteli dokumenttiota ja näytti videonsa. Keskustelimme näytön etenemisestä. Tämän jälkeen arvioin opiskelija X:n mukautetun näytön laatimani arviointiasteikon ja kriteerien mukaan (Liite 3). Opiskelija X sai suoritettua Liikkuva kuva valokuvatuotannossa, 15 osp. -tutkinnon osan näytön hyväksytysti arvosanalla 4 M.

5 Johtopäätökset

Vaikka näytön arvioinnin mukautuksen tekeminen oli minulle uutta, en kokenut sitä kovinkaan hankalaksi. Toki aikaa sen tekeminen vei ja piti selvittää monia asioita, mutta ohjeita ja materiaalia löytyi Stadin ammatti- ja aikuisopiston materiaaleista, sekä netistä (Liite 4). Tämän lisäksi yhteistyö vastaavan erityisopettajan kanssa sujui hyvin.

Suurin hyöty näytön arvioinnin mukautuksesta tuli opiskelijan tehdessä näyttöä. Koska yleisissä tutkinnon osan osaamisen arvioinnissa Tyydyttävä 1 -arvosanan saadakseen opiskelija tarvitsee vain ajoittain ohjausta, mutta mistään ei löydy tietoa, mitä tuo ajoittain ohjaus tarkalleen tarkoittaa. Missä on ajoittain ohjauksen raja? Mistä se alkaa ja mihin se päättyy? Näytön arvioinnin mukautetuani minun ei enää tarvinnut miettiä, missä raja on ajoittaisessa ohjauksessa. Mukautetun näytön arvioinnin kriteereissä opiskelijan saa toimia avustettuna, tuettuna, ohjattuna tai pääsääntöisesti itsenäisesti. Tämä oli siis suuri helpotus.

Vastaavan erityisopettajan mukaan tärkeintä on opiskelijan opintojen eteneminen opinnoissaan ja mukauttaminen on siten hänen mielestään yksi tukitoimi ja hyvä keino saada opiskelijan opintoja eteenpäin. Vastaavan erityisopettajan mukaan mukauttamisen arvioinnista tulee hyvin yksilöllistä ja ehkä jollain tavalla tarkempaa kuin yleisestä arvioinnista. Mukauttamisessa voidaan oikeasti pysähtyä tarkastelemaan ko. opiskelijan todellista osaamista ja ohjauksen tarvetta. (Haastateltava Y 2024.)

Resurssien puute on todella iso ongelma ammatillisella toisella asteella. Oppilaitosten rahoituksen vähentäminen on vaikuttanut suoraan henkilökunnan määrään. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ja koronaviruspandemian takia ammatillisella toisella asteella erityisen tuen tarve on kasvanut eksponentiaalisesti vuodesta 2019. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä nyt nekin, jotka aiemmin eivät jatkaneet opintoja peruskoulun jälkeen tulevat todennäköisesti ammatilliselle toiselle asteelle. Kaikki tämä tarkoittaa Muotoilijankadun toimipis-

teessä, että yli 26 %:lla opiskelijoista on erityisen tuen päätös. Vaikka oppilaitokset ovat saaneet lisärahoitusta koronan aiheuttamien muutosten hoitamiseen, ne rahat ovat kohta loppumassa, elleivät ole jo loppuneet. Ja vaikka oppilaitos saa jokaisesta erityisen tuen päätöksen saaneesta opiskelijasta 1,5-kertaisen korvauksen, niin tuo lisäkorvaus ei tarkoita korvamerkittyä lisätukea opiskelijalle opintoihin. Ammatillisen toisen asteen opettajien palkan määrittäminen tehtävän vaativuuden arvion mukaan laahaa vuosia perässä. Tehtävän vaativuuden arvio kattaa tällä hetkellä kaiken, mitä ammatillinen opettaja joutuu tekemään esimerkiksi erityisen tuen opiskelijoiden tukemiseksi.

Kaikkien opiskelijoiden ja varsinkin erityisen tuen opiskelijan opinnoissa tukeminen, eteneminen, osaamisen osoittaminen näytöissä, tutkinnon suorittaminen ja siirtyminen työelämään vaatii laaja-alaista, monipuolista yhteistyötä kaikilta opiskelijan elämässä mukana olevilta tahoilta. Oman kokemukseni mukaan opiskelijan tutkinnon osan näytön osaamisen arvioinnin mukauttamisen prosessi on tästä yksi esimerkki.

Lähteet

Eperusteet 2018. Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto. Verkkosivu. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3507160/tiedot> (viitattu 2.5.2024).

Eperusteet 2024a. Ohjeet ja materiaalit: Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa. Verkkosivu. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/4426603/tiedot> (viitattu 30.4.2024).

Eperusteet 2024b. Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto. Verkkosivu. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3507160/tiedot> (viitattu 2.5.2024).

Eperusteet 2024c. Stadin AO: Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto 2022. Verkkosivu. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/toteutussuunnitelma/3519718/ammattillinen/sisalto/3526069> (viitattu 2.5.2024).

Goman, Jani & Hievanen, Raisa & Kiesi, Johanna & Huhtanen, Mari & Vuojus, Taneli & Eskola, Seija & Kavonen, Seija & Kullas-Norrgård, Kristina & Lahtinen, Tuomo & Majanen, Anneli & Ristolainen, Jaakko 2021. Erityinen tuki voimavaraksi – Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta. Pdf. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI). https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1721.pdf (viitattu 26.4.2024).

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>. (viitattu 18.4.2024).

Lehikoinen, Mirjami & Bani, Eira 2023. Kuusi keinoa, joilla ammatillisen koulutuksen oppimisen tuki saadaan kuntoon. 4.12.2023. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/blogiartikkelit/OAJ-blogi/2023/kuusi-keinoa-joilla-ammattillisen-koulutuksen-oppimisen-tuki-saadaan-kuntoon/> (viitattu 1.5.2024).

Lyytinen, Nina 2023. Taitolähtöisyys kasvatuksessa - vieraana Ben Furman. Psykopodiaa. 31.7.2023. Spotify. 48 min. <https://open.spotify.com/episode/4lperyURFXpbVskBkF9AyM?si=65a539dc6e9b403a> (viitattu 1.5.2024).

Opetushallitus 2023. Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa. Pdf. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8676521> (viitattu 2.5.2024).

Opetushallitus 2024a. Opiskelijan hyvinvointi ja tuki ammatillisessa koulutuksessa. Verkkosivu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hyvinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa> (viitattu 27.4.2024).

Opetushallitus 2024b. Opiskelijan hyvinvointi ja tuki ammatillisessa koulutuksessa. Verkkosivu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hyvinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa> (viitattu 1.5.2024).

Opetushallitus 2024c. Poikkeaminen ja mukauttaminen. Verkkosivu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/poikkeaminen-ja-mukauttaminen> (viitattu 30.4.2024).

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen 2024. Erityisopetuksen uudet opiskelijat erityisopetuksen opiskelijat, erityisopetuksen tutkinnon suorittaneet. Verkkosivu. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammatillinen%20erityisopetus%20-%20analyysi.xlsb> (viitattu 27.4.2024).

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020. Verkkosivu. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214> (viitattu 27.4.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2019. Oppimisen tuen suunnitelma. Pdf. <https://stadinao.fi/app/uploads/2021/02/Oppimisen-tuen-suunnitelma-20.pdf> (viitattu 27.4.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2023. Osaamisen arvioinnin toteutus suunnitelman yhteinen osa – perustutkinnot. Pdf. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-amosaa-service/api/julkinen/koulutustoimijat/10531/opetussuunnitelmat/4617763/dokumentti?kieli=fi&dokumenttild=5519880> (viitattu 2.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024a. Audiovisuaalisen viestinnän osaamisala. Verkkosivu. <https://stadinao.fi/perustutkinnot/media-alan-ja-kuvallisen-ilmaisun-perustutkinto/audiovisuaalisen-viestinnan-osaamisala/> (viitattu 3.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024b. Stadin AO:n intranet. Toimintakäsikirja. Verkkosivu 12.4.2024. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/stadinao-toimintakäsikirja/toteuta/opintojen-suunnittelu-ja-eteneminen?authuser=0#h.19kon8kame2u> (viitattu 27.4.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024c. Stadin AO:n intranet. Toimintakäsikirja. Verkkosivu 25.3.2024. <https://drive.google.com/file/d/1lqXdB-U7NFxNlieo-QSVI4mmmJdMXhf8/view> (viitattu 1.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024d. Stadin AO:n intranet. Toimintakäsikirja. Verkkosivu 25.3.2024. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/stadinao-toimintakäsikirja/toteuta/osaamisen-osoittaminen-ja-arviointi#h.j3n09f6hgtua> (viitattu 1.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024e. Stadin AO:n intranet. Toimintakäsikirja. Henkilökohtaistaminen. Verkkosivu 12.4.2024. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/stadinao-toimintakasikirja/toteuta/henkil%C3%B6kohtaistaminen> (viitattu 1.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024f. Stadin AO:n intranet. Wilma-ohjeet. HOKS. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/wilmastadiohjeet/wilma/hoks> (viitattu 1.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024g. Tukea oppimiseen ja opiskeluun. Verkkosivu. <https://stadinao.fi/opiskelijan-omat-sivut/opiskelijan-tukihenkilot-stadin-aossa/> (viitattu 3.5.2024).

Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024h. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA). Verkkosivu. <https://stadinao.fi/tuva-koulutus/> (viitattu 28.4.2024).

Suomen perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731> (viitattu 26.4.2024).

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170673> (viitattu 2.5.2024).

Kuvalähteet

Kuva 1. Uusikivi, Jenny 2024a. Erityisen tuen opiskelijat kampuksittain. Stadin ammatti- ja aikuisopisto.

Kuva 2. Uusikivi, Jenny 2024b. Erityisen tuen opiskelijoiden määrien muutos vuosina 2015–2024 Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Stadin ammatti- ja aikuisopisto.

Kuva 3. Uusikivi, Jenny 2024c. Stadin ammatti- ja aikuisopiston erityisen tuen perusteet 2024. Stadin ammatti- ja aikuisopisto.

Kuva 4. Opetushallitus 2023. Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa. Pdf. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8676521> ; Stadin ammatti- ja aikuisopisto 2024. Stadin AO:n intranet. Toimintakäsikirja. Verkkosivu. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/stadinao-toimintakasikirja/to-teuta/osaamisen-osoittaminen-ja-arviointi#h.j3n09f6hgtua> (viitattu 2.5.2024).

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset haastateltava Y

1. Miten olet kokenut erityisen tuen (oppimisen tuen) tarpeen kasvun oppilaitoksessa?
2. Miten kehittäisit erityisen tuen suunnittelua?
3. Mitä kehitettävää erityisen tuen työnjaossa olisi? (erityisopettaja - omaopettaja - muu henkilökunta)
4. Miten kehittäisit erityisen tuen muotoja, tukitoimien toteutumista? (media-ala)
5. Opiskelijan näytön arvioinnin mukauttamiseen liittyvät kysymykset.
6. Miten koit mukauttamisen prosessin?
7. Mukautuksen vaikuttavuus ja johtopäätökset?
8. Muita huomiota oppilaitoksen erityisestä tuesta? Vapaa sana.

Liite 2. Kehittämissuositukset. Erityinen tuki voimavaraksi. Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi).

Arvioinnissa annettiin seuraavat kehittämissuositukset:

1. Riittävät resurssit erityiseen tukeen tulee varmistaa ja resurssien kohdentumista selkeyttää.
2. Erityisen tuen suunnitelmallisuutta sekä henkilöstön keskinäistä työnjakoa ja yhteistyötä tulee kehittää.
3. Henkilöstön osaamista erityisessä tuessa tulee vahvistaa.
4. Tuen tarpeiden tunnistamista on kehitettävä jatkuvan haun kautta tulevien opiskelijoiden osalta ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa.
5. Erityisen tuen suunnittelua tutkinnon osittain tulee kehittää ja opetus- ja ohjaushenkilöstön välistä tiedonkulkua parantaa.
6. Erityisen tuen muotoja, toteutusta ja tuen vaikuttavuuden arviointia on kehitettävä.
7. Soveltuvien työpaikkojen saatavuutta, työpaikkaohjaajien perehdyttämistä ja opiskelijoiden tukea työelämässä oppimisen aikana tulee kehittää.
8. Osaamisen arvioinnin mukauttamisen ja ammattitaitovaatimuksista tai osaa mistavoitteista poikkeamisen käytäntöjä tulee selkeyttää.
9. Tuen tasojen ja muotojen rajapintoihin tarvitaan selkeyttä.
10. Erityiseen tukeen liittyvää nivelvaiheyhteistyötä ja moniammatillista yhteistyötä tulee kehittää.

Liite 3. Liikkuva kuva valokuvatuotannossa, 15 osp. – tutkinnon osan näytön mukautus.

TUTKINNONOSAN ja sen ammattitaitovaatimukset.	OSAAMISEN ARVIOINTI T1 taso -tutkinnon perusteen mukainen	K5) M Ohjattuna	H3) M Tuettuna	T1) M Avustettuna
1. Työprosessin hallinta arvioinnin kohteet:		Opiskelija työskentelee tutuissa toistuvissa työtehtävissä ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna	Opiskelija työskentelee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtävissä tuettuna tai jatkuvasti ohjattuna	Opiskelija työskentelee yksilöllisesti suunnitelluissa tai paljon harjoitelluissa työtehtävissä jatkuvasti avustettuna.
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta arvioinnin kohteet:		Opiskelija työskentelee tutuissa työympäristöissä ohjauksen saatuaan	Opiskelija työskentelee tuetuissa työympäristöissä tuettuna ja yksilöllisellä aikataululla Opiskelija työskentelee työryhmässä ohjattuna	Opiskelija työskentelee yksilöllisesti räätälöidyissä työympäristöissä ja saa runsaasti lisäaikaa. Opiskelija työskentelee jatkuvasti työparin * opastuksella ja avustettuna
3. Työryhmä		Opiskelija työskentelee työryhmän jäsenenä tai		

ja yhteistyö		työparin kanssa melko itsenäisesti		Kaikkein keskeisin osaaminen on saavutettu!
Opiskelija täydentää valokuvailmaisua liikkuvan kuvan keinoilla	<p>valitsee teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset välineet, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>valitsee teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset ilmaisumuodot, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p>	<p>valitsee ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset välineet, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>valitsee ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset ilmaisumuodot, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>•</p>	<p>valitsee tuettuna tai jatkuvasti ohjattuna teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset välineet ja tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>valitsee tuettuna tai jatkuvasti ohjattuna teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset ilmaisumuodot, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>	<p>valitsee jatkuvasti avustettuna teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset välineet ja tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>valitsee jatkuvasti avustettuna teoksen sisältöön ja kerrontaan tarkoituksenmukaiset ilmaisumuodot, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>

<p>Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa lyhytkestoisen tuotannon tai teoksen, jossa valokuvailmaisu täydennetään käyttämällä liikuvan kerrontaa ja ilmaisukeinoja.</p>	<p>suunnittelee ja toteuttaa lyhytkestoisen tuotannon/teoksen, jossa käytetään liikuvan kerrontaa ja ilmaisukeinoja, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>suunnittelee sisältöä ja kerrontaa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>käyttää audiovisuaalisia keinoja ilmaisussa ja kerronnassa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p>	<p>Suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna lyhytkestoisen tuotannon / teoksen, jossa käytetään liikuvan kerrontaa ja ilmaisukeinoja tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>Suunnittelee ohjattuna sisältöä ja kerrontaa, käyttää ohjattuna audiovisuaalisia keinoja ilmaisussa ja kerronnassa, käyttää ohjattuna audiovisuaalisen</p>		<p>Työskentelee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtävissä tuettuna tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>
--	---	---	--	---

	<p>käyttää audiovisuaalisen tuotannon työvälineitä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>suunnittelee, organisoii ja aikatauluttaa työnsä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>toteuttaa ja viimeistelee tavoitteiden mukaisen teoksen suunnittelussa aikataulussa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p>	<p>tuotannon työvälineitä, suunnittelee, organisoii ja aikatauluttaa ohjattuna työnsä, toteuttaa ja viimeistelee ohjattuna tavoitteiden mukaisen teoksen suunnittelussa aikataulussa TAI tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>		
--	---	--	--	--

4. Työn perustana olevan tiedon hallinta	-arvioinnin kriteerit T1 taso			
--	-------------------------------	--	--	--

<p>dokumentoida työnsä keskeisiä vaiheita ja perustella tekemiään ratkaisuja</p>	<p>dokumentoi työnsä keskeiset vaiheet ja perustelee ratkaisujaan, mutta tarvitsee näihin ajoittain ohjausta</p> <p>käyttää ammattisanastoa, mutta tarvitsee siihen ajoittain ohjausta</p> <p>kokoaa työnäytteitä ammatillisesta osaamisestaan, mutta tarvitsee siihen ajoittain ohjausta</p>	<p>Dokumentoi ohjattuna työnsä keskeiset vaiheet ja perustelee ratkaisujaan, mutta tarvitsee näihin jatkuvaa ohjausta</p> <p>Käyttää ohjattuna ammattisanastoa, tai tarvitsee siihen jatkuvaa ohjausta</p> <p>Kokoaa ohjattuna työnäytteitä ammatillisesta osaamisestaan, mutta tarvitsee siihen jatkuvaa ohjausta</p>	<p>Työskenotelee tuoteissa toistuvissa työtehtävissä ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna</p>	<p>Työskenotelee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtävissä tuettuna tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>
<p>YHTEISTYÖ työtehtävissään tilaajan näkökulman ja tuotannon kustannusten rakentamista</p>	<p>työskenotelee tilaajalähtöisesti asiakaslähtöisissä työtehtävissään, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>huomioi työssään</p>	<p>Työskenotelee ohjattuna tilaajalähtöisesti asiakaslähtöisissä työtehtävissään, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>Huomioi ohjattuna</p>	<p>Opiskelija työskentelee työryhmän jäsenenä tai työparin kanssa</p>	<p>Työskenotelee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtä-</p>

	<p>ajan ja materiaalien käytön vaikutukset tuotannon kulkuun ja kustannuksiin, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p> <p>toimii ja kommunikoi tilanteen edellyttämällä tavalla tilaajan ja asiakkaiden kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta</p>	<p>työssään ajan ja materiaalien käytön vaikutukset tuotannon kulkuun ja kustannuksiin, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p> <p>Toimii ja kommunikoi ohjattuna tilanteen edellyttämällä tavalla tilaajan ja asiakkaiden kanssa, tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>	<p>melko itsenäisesti</p>	<p>vissä tuottuna tai tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>
5. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	-arvioinnin kriteerit T1 taso			
toimia vastuullisesti, oma-aloitteisesti sekä kehittää ja ylläpitää ammatitiosaamistaan	<p>tarvitsee yhteistyötaitoihinsa ajoittain ohjausta tekee vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta noudattaa tekijänoikeuksia,</p>	<p>tarvitsee yhteistyötaitoihinsa jatkuvaa ohjausta tekee vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee jatkuvaa ohjausta noudattaa tekijänoikeuksia,</p>	<p>Työsken-telee tuissa toistuvissa työtehtävissä ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna</p>	<p>Työsken-telee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtävissä tuottuna tai tarvitsee</p>

	<p>mutta tarvitsee niissä ajoittain ohjausta tunnistaa työssään tilanteet, joissa tulee noudattaa lainsäädäntöön ja alan eettisiin ohjeisiin liittyviä asioita hakee tietoa työssään esiin tulleisiin ongelmiin ja uusiin osaamisalueisiin, mutta tarvitsee tähän ajoittain ohjausta arvioi osittain ohjautusti omaa työskentelyään ja oppimiskykyään tunnistaa tilanteita, joissa tulisi soveltaa ammattialan kestävän kehityksen periaatteita ylläpitää ja edistää turvallista</p>	<p>mutta tarvitsee niissä jatkuvaa ohjausta hakee tietoa työssään esiin tulleisiin ongelmiin ja uusiin osaamisalueisiin, mutta tarvitsee tähän jatkuvaa ohjausta arvioi ohjautusti omaa työskentelyään ja oppimiskykyään ylläpitää ja edistää turvallista työskentelyä, työergonomiaa ja työssä jaksamista, mutta tarvitsee näihin jatkuvaa ohjausta huomioi työssään tietoturvallisuuden, mutta tarvitsee jatkuvaa ohjausta</p>	<p>jatkuvaa ohjausta</p>
--	--	--	--------------------------

	työskente- lyä, työer- gonomiaa ja työssä jaksamista, mutta tarvit- see näihin ajoittain oh- jausta huomioi työssään tietoturvalli- suuden, mutta tarvit- see ajoit- tain oh- jausta			
--	--	--	--	--

Ammattitaitovaatimukset:

täydentää valokuvailmaisua liikkuvan kuvan keinoilla

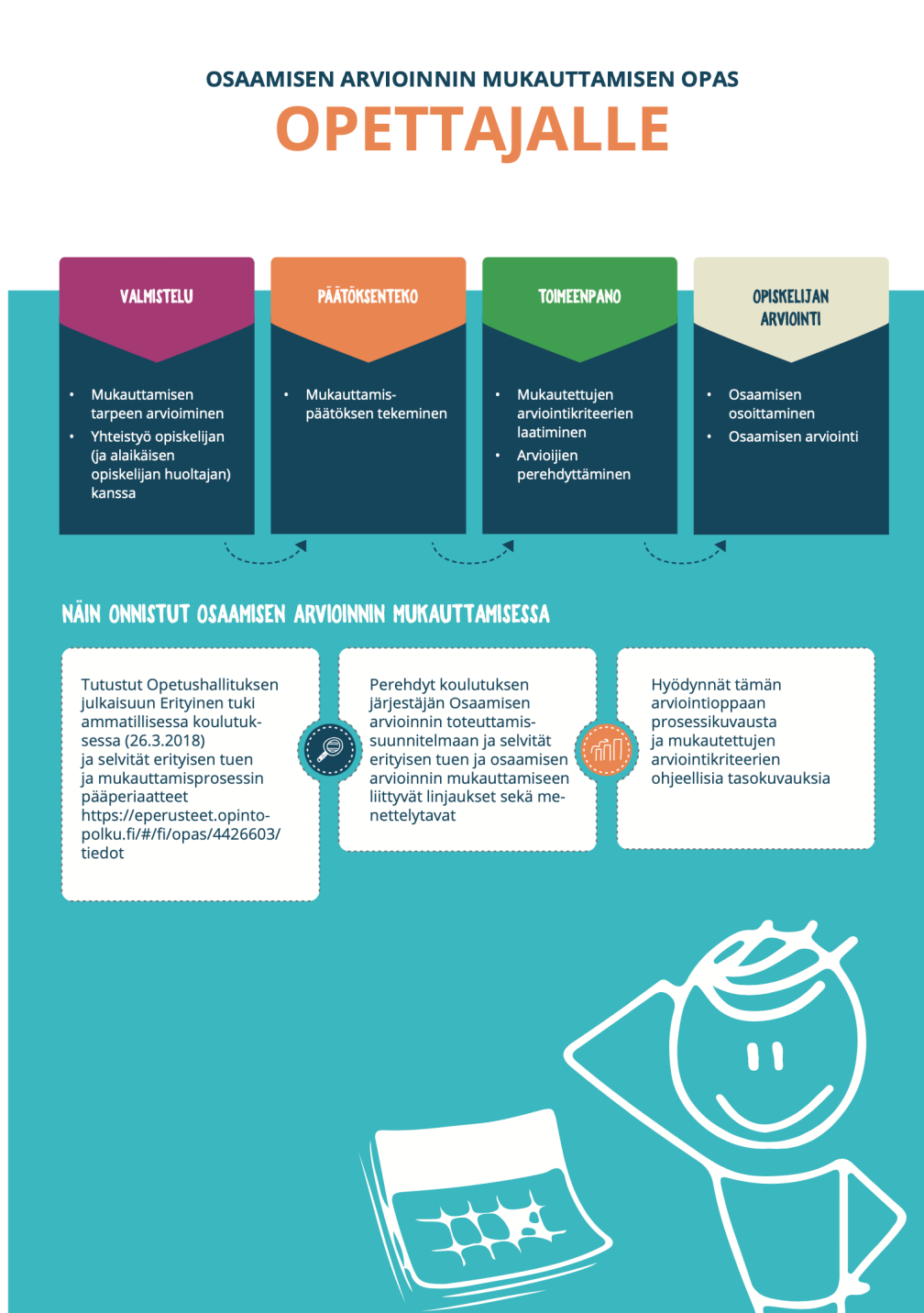
suunnittella ja toteuttaa lyhytkestoisen tuotannon tai teoksen, jossa valokuvail-
maisua täydennetään käyttämällä liikkuvan kuvan kerrontaa ja ilmaisukeinoja
huomioida työtehtävissään tilaajan näkökulman ja tuotannon kustannusten ra-
kentumista

dokumentoida työnsä keskeisiä vaiheita ja perustella tekemiään ratkaisuja

toimia vastuullisesti, oma-aloitteisesti sekä kehittää ja ylläpitää ammattiosaamis-
taan.

Liite 4. Osaamisen arvioinnin mukautuksen opas opettajalle

Parasta osaamista verkostohanke 2024. Pdf. <https://blogit.gradia.fi/parasta-osaamista/wp-content/uploads/sites/20/2018/11/Arviointiopas-opettajalle-mukauttaminen.pdf> (viitattu 3.5.2024).

VALMISTELE

Jos opiskelija, jolla on päätös erityisestä tuesta, ei pedagogisista järjestelyistä ja tiivistä tuesta huolimatta pysty saavuttamaan T1-tason ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita, osaamisen arviointia voidaan mukauttaa.

Hyväksytä ja dokumentoi päätös mukauttamisesta koulutuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Toimita päätös, jonka liitteenä on oikaisuvaatimusohjeet opiskelijalle ja alaikäisen huoltajalle.

Keskustele opiskelijan sekä alaikäisen opiskelijan huoltajan kanssa mukauttamisen tarpeesta, mahdollisuudesta ja vaikutuksista työllistymiseen ja jatko-opintoihin.

Laadi mukautetut arviointikriteerit ammattitaitovaatimuksittain tai osaamistavoitteittain. Hyödynnä mukautettujen arviointikriteerien ohjeellisia tasokuvauksia.

Esittele ja perustele, minkä ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden arviointia on tarpeen mukauttaa. Varmista ja dokumentoi opiskelijan sekä alaikäisen opiskelijan huoltajan kuuleminen mukauttamispäätökseen.

TOIMEENPANE

Kirjaa mukautuspäätöksen perusteella tavoitteisiin ja tarvittaviin tukitoimiin liittyvät asiat opiskelijan HOKSiin.

Keskity siihen, että opiskelija saavuttaa keskeisen osaamisen.

Varmista opiskelijan näyttövalmiudet ja osaamisen taso. Suunnittele opiskelijan kanssa, millä tavalla hän osoittaa osaamisensa huomioiden osaamisen arvioinnin mukauttaminen.

Tiedota opiskelijan kanssa työskentelevää opetus- ja ohjaushenkilöstöä opiskelijan HOKSiin liittyvistä tarpeellisista huomioista.

Varmista, että arvioijat ovat perehtyneet osaamisen arviointiin mukautetuilla kriteereillä. Huolehdi, että opiskelija saa tarvitsemansa ohjauksen ja tuen näyttöön.

Toteuta opetus ja ohjaus HOKSin tavoitteiden ja suunnitelman mukaisesti. Seuraa opiskelijan osaamisen kehittymistä ja HOKSin tavoitteiden saavuttamista. *

ARVIOI

Järjestä opiskelijan osaamisen arviointi ja näyttö mukautettujen arviointikriteerien perusteella sekä soveltuvilla tavoilla.

Tee arviointipäätös yhdessä työelämän arvioijan kanssa ja perustele se.
* Kertokaa opiskelijalle arvioinnin perustelut.

Sovi ja järjestä arviointikeskustelu. Perehdy syntyneisiin dokumentteihin ja aineistoihin.

Laadi sanallinen kuvaus opiskelijan osaamisesta. Dokumentoi arviointi ja säilytä arviointiaineisto väh. 6 kk ajan arvosanan antamisesta.

Anna opiskelijalle mahdollisuus arvioida omaa osaamistaan ja tue häntä tarvittaessa siinä. Itsearviointi ei vaikuta arvosanaan

* MIKÄLI OPISKELIJAN OSAAMINEN YLTÄÄ T1-TASOON:

Jos opiskelijan osaaminen yltää T1-tasoon, mukauttaminen tulee purkaa. Ota esille mukauttamisen purkaminen ja varmista opiskelijan ja alaikäisen opiskelijan huoltajaan kuuleminen.

Hyväksytä ja dokumentoi päätös mukauttamisen purkamisesta koulutuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

Arvioi osaaminen tutkinnon perusteiden kriteerien mukaisesti.

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

MUKAUTETTUJEN ARVIOINTIKRITEERIEEN OHJEELLISET TASOKUVAUKSET

Tasokuvaukset on tarkoitettu sovellettavaksi osaamisen arvioinnin mukauttamistilanteissa ammatillisissa perustutkinnoissa. (Ohjeellisia tasokuvauksia voidaan soveltuvin osin käyttää myös YTO osa-alueiden arvioinnissa)

	TYYYDYTTÄVÄ 1 M)	T2 M)	HYVÄ 3 M)	H4 M)	KIITETTÄVÄ 5 M)	TYYYDYTTÄVÄ 1
OSAAMISTASON YLEINEN KUVAUS	AVUSTETTUNA		TUETTUNA		OHJATTUNA	PÄÄSÄÄNTÖISESTI ITSENÄISESTI
TYÖTEHTÄVÄT JA OHJAUS	Opiskelija työskentelee yksilöllisesti suunnitelluissa tai paljon harjoitelluissa työtehtävissä jatkuvasti avustettuna		Opiskelija työskentelee yksilöllisesti suunnitelluissa työtehtävissä tuettuna tai jatkuvasti ohjattuna		Opiskelija työskentelee tutuissa toistuvissa työtehtävissä ohjattuna tai jatkuvasti ohjattuna	Opiskelija työskentelee tutuissa työtehtävissä ohjauksen saatuaan
TYÖYMPÄRISTÖ JA AIKA	Opiskelija työskentelee yksilöllisesti räätälöidyissä työympäristöissä ja saa runsaasti lisäaikaa		Opiskelija työskentelee tutuissa työympäristöissä ja yksilöllisellä aikataululla		Opiskelija työskentelee tutuissa työympäristöissä ohjauksen saatuaan	Opiskelija työskentelee uusissa työtilanteissa ja työympäristöissä ohjattuna
TYÖRYHMÄ JA YHTEISTYÖ	Opiskelija työskentelee jatkuvasti työparin * opastuksella ja avustettuna Kaikkein keskeisin osaaminen on saavutettu!		Opiskelija työskentelee työryhmässä ohjattuna		Opiskelija työskentelee työryhmän jäsenenä tai työparin kanssa melko itsenäisesti	Opiskelija työskentelee työryhmän jäsenenä tai toisen apuna

*) TYÖPARILLA TARKOITETAAN: OPETTAJAA, OHJAAJAA, TYÖPAIKKAOHJAAJAA, TYÖVALMENTAJAA TAI MUUTA HENKILÖÄ

ESIMERKKI

Ohjeellisia tasokuvauksia voi hyödyntää mukautettujen arviointikriteerien laatimisessa. Esimerkkinä puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinnon pakollisen tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset.

ASIAKASLÄHTÖISTEN PUHTAUS- JA KIINTEISTÖPALVELUJEN TUOTTAMINEN, 15 OSP

AMMATTITAITOVAATIMUKSET OPISKELIJA OSAA:	TYYYDYTTÄVÄ 1 M)	T2 M)	HYVÄ 3 M)	H4 M)	KIITETTÄVÄ 5 M)	TYYYDYTTÄVÄ 1
suunnitella omaa työtään palvelukuvauksen pohjalta			×			
tehdä puhtaus- ja kiinteistöpalveluja asiakaskohteessa	×					
noudattaa työskentelyssään työ- ja asiakasturvallisuutta						×
arvioida omaa toimintaansa					×	